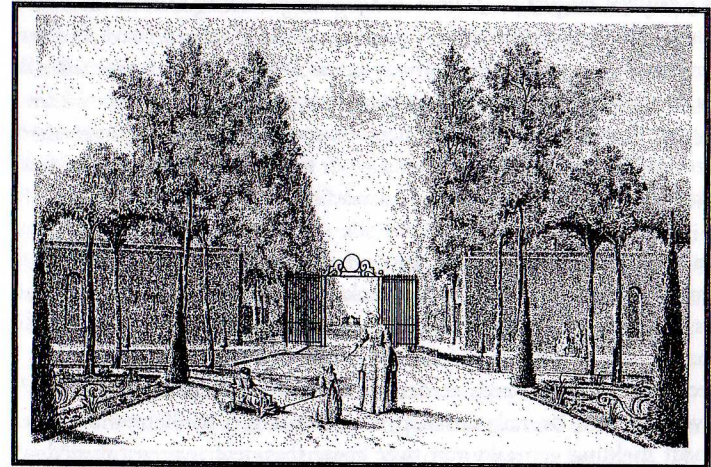

AANBESTEDING VAN HET ONDERHOUD VAN DE TUIJNEN VAN SLOT ZEIST IN 1771.

Door R.P.M. Rhoen

Gezicht vanaf Slot Zeist richting Bunnik. Gewassen pentekening uit 1754 door Johannes de Bosch (1713-1784) (Collectie Zeister Historische Genootschap van de Poll-Stichting, prentenkabinet inv.nr. P3.7-1/17)

Koop van Slot Zeist in 1767

Maria Agnes burggravin van Dohna, gravin van Zinzendorff en Pottendorff kocht in 1767 van Cornelis Schellinger de hoge en lage heerlijkheid Zeist met Slot Zeist en voorts nog verschillende landerijen met boerderijen en huizen; alles gelegen in de gerechten Zeist, Stoetwegen en Kattenbroek.

De overdracht had ruim een jaar later plaats.

In de koopakte van 1767 en de transportakte van 1768 wordt over de tuinen en het park van Slot Zeist het volgende gezegd: *'Alsmeede de Adellijken Huijsse [...] item de bloemthuijn, midsgaders de moes en andere thuijnen, het sterrebosch, benevens de laan agter het voorschreve sterrebosch [.....] midsgaders de vier steene beelden aan de watervallen, ten weederzijden het Huijs leggende de wateren allen daer onder begrepen, als meede het recht vande waterloop of cource tot gemelte watervallen van ouds behorende; nogh de twee groote marmore beelden agter it Huijs inde gras parterre staende.'*

De twee marmeren beelden zijn evenals de beeldengroep 'Azië en Amerika', die bij de cascade aan de kant van de Waterigeweg stond, tussen 1771 en 1830 uit de Slottuin verdwenen. In 1817 werd de waarde van de twee beelden samen met een tuinbank geschat op slechts 25 gulden. Reeds eerder waren tuinsieraden verkocht. In de inventaris van de nalatenschap van David van Mollem uit 1746 wordt melding gemaakt van twee grote marmeren vazen op piëdestallen op zijn buitenplaats Zijdebalen, waarbij expresselijk vermeld staat dat de vazen op Zeist gekocht waren.

Rentmeester Wallis en tuinman Thompson

Met de nieuwe eigenaresse kwam er ook nieuw personeel. Tot haar rentmeester benoemde de gravin in 1768 Johann Georg Wallis. In die kwaliteit trad hij ook al voor haar op op 20 juli 1767. In 1772 is hij weer uit Zeist vertrokken.

Als tuinman van het Slot werd Archibald Thompson aangesteld. Hij vestigde zich in Zeist tussen maart 1769 en april 1770. Acht jaar later, tussen 1 mei 1777 en 31 april 1778, verliet hij Zeist. Als tuinman was hij belast met het onderhoud van de tuinen en het park van

het Slot. Een tuin in Frans classicistische stijl met een grootte als die van het Slot, verschaftte beslist veel werk aan de tuinman. Er is geen contract bekend waarin omschreven staat welke werkzaamheden hij moest uitvoeren en wat zijn loon was. Van het huisarchief van Slot Zeist is maar een fractie bewaard gebleven.

Soelen

In het huisarchief Soelen bevindt zich een contract uit 1751 voor de tuinman. In haar artikel 'Bijengeharkt te Soelen' (*Cascade*, 1996, 1e halfjaar) heeft Lucia Albers aandacht gevraagd voor de massa's werk die de tuinman op Soelen (Zoelen, gemeente Buren) moest verrichten. De in dat contract opgesomde werken zoals het kweken van bomen en planten en de zorg voor de moestuin, zullen ook tot de taak van de tuinman van Slot Zeist behoord hebben.

Aanbesteding van werk is blijkbaar niet slechts iets van deze tijd. In het contract uit 1751 worden alle werkzaamheden opgesomd die voor drie jaar door Baron Pieck, heer van Zoelen werden aanbesteed aan een tuinman. De tuinman kon zoveel arbeiders in dienst nemen als het werk vereiste, maar wel op zijn eigen kosten.

Aanbesteding van onderhoudswerken

In Zeist werd twintig jaar later in de Gerechtshamer ook een contract gesloten voor het onderhoud van de tuinen en het park. Het origineel is verloren gegaan, maar doordat de akte werd afgeschreven in een gerechtsboek is de inhoud ervan bekend.

Tussen het Zeister contract uit 1771 en het reeds genoemde contract uit 1751 van kasteel Soelen was een groot verschil. In plaats van het aantrekken van personeel dat onder leiding van de tuinman stond, werden bepaalde werkzaamheden aanbesteed en de aannemer moest zorg dragen voor de uitvoering. Het ging voornamelijk om het schoffelen van de paden en het afsteken van de randen, het harken van de gazons, het scheren van de hagen, het snoeien en binden van de berceaus, het omspitten van bloembedden en het opruimen van tuinafval. Er werd dus onderscheid gemaakt tussen hoog gekwalificeerd werk dat door de tuinman moest worden verricht en regulier onderhoudswerk dat door daghuurders kon worden gedaan.

De aanbesteding door de rentmeester vond plaats op 25 september

